

УДК 329.05(430)

Мазанов В. В., Одеський інститут МАУП

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ НІМЕЧЧИНИ

В статті автором було розглянуто номенклатуру політичних партій, що на сучасному етапі характеризують розвиток партійної системи ФРН. Розглянуті партії мають різну ідеологічну базу, а також презентують основні напрямки складної німецької партійної системи. Прیدілена увага не лише партіям, що входять до парламенту й мають великий електорат, а також розглянуті дрібні опозиційні партії, які набирають популярності.

Партійна система є одним з важливих складових елементів політичної системи країни. Німеччина є державою з добре розвинуеною партійною та політичною системою, в складі якої представлений широкий спектр різноманітних типів політичних партій.

За ідейно-політичною спрямованістю представлені ліві, праві та центристські партії, революційні, реформістські, консервативні та реакційні.

Однак ми розглянемо партії за місцем, яке вони посідають у політичній системі у співвідношенні до контролю та впливу на владу в країні.

В найвищому органі законодавчої влади Німеччини – Бундестазі за результатами виборів 2013 року представлені п'ять основних партій: Християнсько-демократичний союз (ХДС, нім. Christlich Demokratische Union Deutschlands, CDU), Християнсько-соціальний союз (ХСС, нім. Christlich-Soziale Union, CSU), Соціал-демократична партія Німеччини (СДП, нім. Sozialdemokratische Partei Deutschland), Союз 90/Зелені (нім. Bündnis 90/Die Grünen) та Ліві (соціалістична політична партія, нім. Die Linke).

Окрім п'яти вищезазначених партій в Німеччині безліч партій різної спрямованості, однак ми розглянемо найстаріші та найактивніші такі як: Партія Центру (нім. Deutsche Zentrumspartei), Фіолетові за духовну політику (нім. Die Violetten), Марксистсько-ленінська партія Німеччини (нім. Marxistisch-Leninistische Partei Deutschlands), Піратська партія Німеччини (нім. Piratenpartei Deutschland), Партія цивільних прав за розширення свободи і демократії – Свобода (нім. Bürgerrechtspartei für mehr Freiheit und Demokratie), Партія Розуму (нім. Partei der Vernunft), Німецький соціальний союз (нім. Deutsche Soziale Union), Національно-демократична партія Німеччини (нім. National

demokratische Partei Deutschlands), Феміністична партія – «Жінки» (нім. Die Frauen), Альтернатива для Німеччини (нім. Alternative für Deutschland), Партія пенсіонерів Німеччини (нім. Rentner Partei Deutschland), Партія біблійних християн (нім. Partei Bibeltreuer Christen), Союз за оновлення та справедливість (нім. Bündnis für Innovation und Gerechtigkeit), PEGIDA (нім. Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes) та безліч інших. З великого різноманіття існуючих в ФРН політичних партій та союзів для розгляду вибрані типові та провідні партії основних політичних напрямів, що представлені в сучасній Німеччині.

Розпочнемо огляд з Християнсько-демократичного союзу (ХДС, нім. CDU), партії, що очолює правлячу коаліцію в Федеральному парламенті Німеччини, і є класичною консервативною партією створеною 26 червня 1945 року [19].

Діяльність партії базується на трьох фундаментальних принципах партії: дотримання християнських цінностей, побудова та розвиток соціальної держави з ринковою економікою та дотримання спорідненості й невідступності від принципів Західноєвропейського демократичного парламентаризму.

Християнсько-соціальний союз (ХСС, нім. CSU) входить до союзу з ХДС, і є частиною правлячої коаліції у Бундестазі і є правоцентристською християнсько-консервативною політичною партією Баварії, що була створена в 1945 році [20].

Ідеологічна база ХСС базується на підтриманні соціальної ринкової економіки, що поєднує економічну свободу і соціальну відповідальність.

Соціал-демократична партія Німеччини (СДП нім. Sozialdemokratische Partei Deutschlands) є однією з найстаріших партій в Німеччині була заснована під назвою Загальнонімецьке Об'єднання Робітників (Allgemeiner Deutscher Arbeiterverein) у 1863 в лейпцигському Пантеоні, сучасну назву партія отримала в 1890 році. СДП є класичною соціал-демократичною партією [16].

Союз 90/Зелені є союзом, що утворився у результаті об'єднання Партії Зелених і Союзу 90 в 1993 році, є класичним політичним об'єднанням, що впроваджує в державі «зелену політику», а також виступає за помірковане довгострокове планування розвитку політики держави [17].

Ліві (нім. Die Linke) є класичною соціалістичною партією, що була утворилась в 2007 року в результаті об'єднання Партії демократичного соціалізму Виборчою альтернативою за працю і соціальну справедливість, ідеологічна основою є соціалізм [8].

Всі вище зазначені партії є основними політичними силами, що формують як внутрішню так і зовнішню політику ФРН через вищу законодавчу владу – Бундестаг і виконавчу – Уряд та Канцлера. Посаду канцлера нині обіймає лідер ХДС Ангела Меркель.

Тобто сучасна політика Німеччини базується на консервативно-соціальних принципах із залученням елементів зеленої політики у державний розвиток ФРН, з активною лідируючою позицією у політичному житті Євросоюзу. На протязі періоду існування ФРН з 1990 року і до сьогодні ХДС/ХСС, Союз 90/Зелені, СДП та Ліві є основними політичними силами, що складають політичне життя Німеччини і формують зовнішню та внутрішню політику Федеративної Республіки Німеччини.

Однак політична ситуація в Німеччині поступово починає змінюватись, на політичну арену поступово повертається Партія центру, а також серйозну конкуренцію починають складати нові альтернативні центристські партії такі наприклад як Альтернатива для Німеччини, чи цілий ряд лівих та правих політичних партій таких як Партія пенсіонерів Німеччини та Національно-демократична партія Німеччини.

Не слід забувати про одну з головних особливостей ФРН – федеративний принцип побудови республіки [1].

Дана особливість призводить до того, що дані партії не представлені в федеральному парламенті однак мають широке представництво у землях, що при федеративному принципі побудови держави, призводить до того, що правляча коаліція має шукати компромісу й будувати політичний діалог. Тому огляд нових політичних сил, що поступово набирають підтримки населення, є досить важливим для прогнозування та розуміння майбутніх трансформацій, що в майбутньому можливо матимуть місце в зовнішній та внутрішній політиці ФРН.

Партія Центру (нім. Deutsche Zentrumspartei) хоча й нині не входить до Бундестагу однак є однією з найстаріших та впливових партій в Німеччині, що існує приблизно з 1870 року виступає як партія з ідеологією, що базується на принципах консерватизму та побудови соціальної держави з дотриманням ідеалів католицизму [14].

І хоча дана партія з тридцятих років двадцятого століття й не входить до вищих ешелонів влади в Німеччині, однак залишається реальною впливовою силою в районах Північного Рейну та Саксонії.

Досить цікавою є партія – Фіолетові за духовну політику (нім. Die Violetten), що була створена в 2001 році, дана партія поступово набуває популярності, ідеологічною основою виступає гуманізація держави,

паціфікація внутрішньої та зовнішньої політики ФРН, поглиблення духовності політиків, дотримання гендерної рівності [13].

Марксистсько-ленінська партія Німеччини (нім. Marxistisch-Leninistische Partei Deutschlands) є класичною радикально лівою комуністичною партією, що була створена у 1982 році, що виступає за побудову комуністичної держави яка б мала базуватись на марксистсько-ленінському вченні. (Марксистсько-ленінська партія Німеччини [3].

В 2006 році за зразком Шведської партії піратів в Берліні було створено Піратську партію Німеччини (нім. Piratenpartei Deutschland), дана партія є наочним підтвердженням поширення загальносвітових політичних рухів й тенденцій на території Німеччини.

Політичні на зразок Міжнародної партії піратів та Піратська партія Німеччини, це молодіжні культурні рухи, що перетворились у легальні чи напівлегальні політичні партії які виступають за послаблення міжнародного і національного авторського права і надання більшої свободи на поширення інформації в інтернеті. Даний рух поступово перетворюється на серйозну політичну силу з численним електоратом серед молоді, й не лише в ФРН а й у світі взагалом [11].

Партія цивільних прав за розширення свободи і демократії – Свобода (нім. Bürgerrechtspartei für mehr Freiheit und Demokratie) помірковано права партія, що була створена в 2010 році заснована вийшовши ми з ХДС депутатами: Рене Штадткевіц та Едгар Глатцель. Головними лозунгами партії є посилення державного контролю та ліквідація соціального пакету для іммігрантів і прихильників ісламу. Дана партія представлена у регіоні федеральної землі Берлін, де поступово набирає підтримки серед населення, й постійно проводить анти-ісламські акції, проте пріоритетом для партії виступає анти-іммігрантська спрямованість у діяльності даної політичного угруповання [15].

Партія Розуму (нім. Partei der Vernunft) є невеличкою ліберторіанською політичною партією Німеччини, що з моменту появи в 2009 році й до сьогодні через активну політичну діяльність лідера Олівера Яніка який виступає за збільшення особистої свободи громадян, зменшення втручання держави в приватне та економічне життя людей а також за мінімізацію кількісного складу держслужбовців [12].

Німецький соціальний союз (нім. Deutsche Soziale Union) дана соціалістична партія виникла в 1990 році в Лейпцизі у Східній Німеччині, за політичними поглядами досить подібна до ХСС партія. Відмінністю виступає те, що на відміну Християнського соціалістичного союзу в політичній ідеології ширшого впровадження соціалізму в сфері державного захисту громадян та надання широкої державної під-

тримки для студентів та пенсіонерів, соціалізації сфери страхування та медицини. Дана партія має значну підтримку у федеральній землі Саксонії, а також поступово набирає популярності на інших територіях Східної Німеччини, на територіях Німецької Демократичної Республіки. Даний процес пояснюється проявом у електорату, що підтримує Німецький соціальний союз, часткової ностальгії за радянськими часами, а саме за рівнем соціального захисту у нині дещо слабких у соціальному плані районів Східної Німеччини [5].

Все більшого занепокоєння нелише у Німеччині а й у Європі викликає посилення Національно-демократичної партії Німеччини (нім. Nationaldemokratische Partei Deutschlands), що є ультраправою радикальна екстремістською партією, яка позиціонує себе як партія з націоналістичною ідеологією, і була помічена у зв'язках з неонацистськими організаціями.

Національно-демократичної партії Німеччини створила власну молодіжну організацію Молоді націонал-демократи та жіночу організацію Національне жіноче кільце [4].

Феміністична партія – «Жінки» (нім. Die Frauen) є політичним утворенням, що виступає з феміністичною ідеологією, була заснована у 2002 році. Дана невелика за чисельністю партія виступає на захист прав жінок від любых видів дискримінації, бориться за розширення можливості німецьких жінок отримати економічну незалежність [9].

Альтернатива для Німеччини (нім. Alternative für Deutschland) є центристською з правою направленістю партія, що виступає з ідеологією євроскептецизму. Партія була заснована в 2013 році під впливом загальної кризи, що охопила Євросоюз. Партія виступає з жорсткою критикою політики А. Меркель та роллю Німеччини у Євросоюзі як центра економічної допомоги, декларується ідея відновлення національної валюти та припинення будь-якої зовнішньої допомоги країнам Європи, лише суто економічні відносини [6].

Партія пенсіонерів Німеччини (нім. Rentner Partei Deutschland – RENTNER) була створена в 2002 році як політична сила, що мала на державному рівні боротися за збереження та розширення соціальних прав пенсіонерів. Виступає за розширення соціальної сфери захисту людей похилого віку з боку держави, виступає проти скасування системи подвійного оподаткування заробітків працюючих пенсіонерів а також за те, що медичний та інші елементи соціального захисту має надавати держава а не самі люди мусять отримувати у страхових фондів [10].

Досить незвичайною є Партія біблійвірних християн (нім. Partei Bibeltreuer Christen) заснована в 1989 році. Дана партія класифікується німецькими політологами як християнська фундаменталістська

партія, до складу якої входить багато представників різних радикальних протестантських християнських течій. Головним гаслом є побудова країни відповідно до християнських цінностей, і боротьба з боговідступниками, грішниками та ісламізацією Німеччини [7].

Партією, що виступає на захист інтересів ісламського населення ФРН є Союз за оновлення та справедливість (нім. Bündnis für Innovation und Gerechtigkeit), яка була створена в 2010 році в Кельні. Головною ідеологічною основою є боротьба за створення однакових прав мусульманського та немусульманського населення ФРН, створення основи для соціальної інтеграції місцевих мусульман та іммігрантів у соціальну структуру Німеччини, боротьба злюбими проявами дискримінації та ісламофобії [18].

Ця партія нині є не дуже чисельною і неприставлена у федеральній владі, однак має своїх депутатів у міських радах Бонна і Кельна. Зростаюча популярність, даної партії приводить до постійної конфронтації з «правими партіями», що має прояв у звинуваченнях в ісламізації й скритій підтримці ісламського фундаменталізму. Проте партія виступає як головний механізм по стримуванню тиску «правих партій та організацій» на мусульманське населення Німеччини [18].

Повною протилежністю до попередніх партій є громадське політичне об'єднання PEGIDA, що вказало у власному маніфесті реєстрацію як політичну партію [2].

PEGIDA або Патріотичні європейці проти ісламізації Заходу (нім. Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes) дане громадсько-політичне об'єднання спочатку передбачало боротьбу з ісламізацією ФРН, зменшення потоку мігрантів, захист культурних традицій місцевого немусульманського населення та створення більш жорстких законів стосовно іммігрантів, однак з часом до даних позицій добавились антифашистські лозунги. Свою боротьбу об'єднання веде через мітинги якими привертає увагу влади до висунутих проблем, центром діяльності виступає місто Дрезден [2].

Висновок. Всі наведені партії представляють обличчя сучасної партійної системи ФРН, що з одного боку представлено повним спектром найрізноманітніших політичних партій. Однак, не слід забувати про те, що це складна розгалужена система політичні партії з власним електоратом, які представляють й захищають інтереси різних прошарків населення, різних майнових класів, різних релігійних груп та вікових груп громадян ФРН.

Попри те, що ХДС/ХСС, Ліві, Соціал-демократична та Зелені, через федеральну владу, формують курс загальнодержавної політики Німеччини, однак політична кон'юнктура поступово змінюється.

Дедалі частіше стає типовою ситуація, коли в органах влади у федеральних землях представлені радикальні опозиційні партії, що виступають з критикою і протидією до центральної влади. І все частіше стає реалією політична ситуація з поступовим посиленням радикальних лівих та правих, досить радикальних партій, що зумовлено поступовим наростанням незадоволенням населення політикою правлячої коаліції. В різних німецьких регіонах – федеральних землях набувають популярності різні партії і це зумовлено соціально-економічною і політичною ситуацією. У депресивному регіоні Східна Німеччина, великої підтримки отримують соціалістичні та комуністичні партії, це обумовлено ностальгією за широким соціальним забезпеченням та захистом, що вони мали в НДР. В центральних та північних регіонах вимальовуються дві політичні сили, що протистоять одна одній, з одного боку іммігранти мусульмани, які бажають соціалізуватися в Німеччині, а з іншого боку ультраправі, що виступають з лозунгами боротьби з ісламізацією Німеччини. Однак спільною політичною тенденцією для всієї країни, ще є підтримка центристів-консерваторів з ХДС/ХСС, що виступають за розвиток Німеччини як економічного та політичного центру Європи. Не слід забувати про «Партію зелених», питання захисту навколишнього середовища є неостаннім у німецькому суспільстві, кожного року з федерального бюджету виділяються величезні гроші на захист та відновлення природи Німеччини, що є одним з проявів турботи про майбутні покоління німців.

Бібліографічний список:

1. Основной закон Федеративной Республики Германии // Федеративная Республика Германия. Конституция и законодательные акты. Пер. с нем. / под ред. Ю.П. Урьяса. – М. : Прогресс, 1991. – Приводится по: Конституции государств Европейского Союза / под общей редакцией Л.А. Окунькова. – М. : Издательская группа ИНФРА-М – НОРМА, 1997. – С. 181 – 234 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lawers-ssu.narod.ru/subjects/constszs/germany.htm#01.08.00.00.00.00.00.00>
2. Офіційний сайт громадсько політичного об'єднання PEGIDA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pegida.de>
3. Офіційний сайт Марксистсько-ленінської партії Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mlpd.de/view?set_language=ru
4. Офіційний сайт Національно-демократичної партії Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://npd.de/themen/>
5. Офіційний сайт Німецького соціального союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsu-deutschland.de/pariteiprogramm.html>

6. Офіційний сайт партії Альтернатива для Німеччини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.alternativefuer.de/programm-hintergrund/programmatik/>
7. Офіційний сайт Партії біблійних християн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/bundestag-2013/165525/pbc>
8. Офіційний сайт партії Лівих [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.die-linke.de/politik/themen/>
9. Офіційний сайт партії «Жінки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.feministischepartei.de/programm.html>
10. Офіційний сайт Партії пенсіонерів Німеччини [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rentnerparteideutschland.com/>
11. Офіційний сайт Піратської партії Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.piratenpartei.de/politik/>
12. Офіційний сайт Партії Розуму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://parteidervernunft.de/programm-und-satzung/>
13. Офіційний сайт партії Фіолетові за духовну політику [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://die-violetten.de/>
14. Офіційний сайт Партії Центру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zentrumrw.de/>
15. Офіційний сайт Партії цивільних прав за розширення свободи і демократії – Свобода [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://diefreiheit.org/home/politische-leitsatze/>
16. Офіційний сайт Соціал-демократичної партії Німеччини союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.spd.de/partei/>
17. Офіційний сайт Союз 90/Зелені / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.gruene.de/startseite.html>
18. Офіційний сайт Союзу за оновлення та справедливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bignrw.de/>
19. Офіційний сайт Християнсько-демократичного союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cdu.de/politik-a-z>
20. Офіційний сайт Християнсько-соціального союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csu.de/politik/themen-werte/bayern/>

В статті автором була розглянута номенклатура політичних партій, що на сучасному етапі характеризують розвиток партійної системи ФРН. Розглянуті партії мають різну ідеологічну базу, а також представляють основні напрями складної німецької партійної системи. Увагу приділено не тільки тим партіям, які входять до парламенту і мають великий виборчий округ, а також розглянуті малі опозиційні партії, які набирають популярності.

In the article author examined the nomenclature political parties that at present characterize the development party system of FRG. Considered parties with different ideological base and represent the main directions of sophisticated German party system. Attention is paid not only parties that make up of parliament and have a large electorate, and reviewed small opposition parties are gaining popularity.

Стаття надійшла до редколегії 20.02.2015

УДК 322.2: 316.354.4(477)

**Палінчак М. М., Лешанич М. М.,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»**

МЕРЕЖА РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Обґрунтовано стан розвитку мережі релігійних організацій, який значною мірою відображає релігійну ситуацію в країні. Відзначається якісна трансформація у релігійному житті України на протязі двох останніх десятиліть. Окреслюються головні характеристики та особливості релігійної мережі в Україні. Зазначається, що мережа релігійних організацій в Українській державі є однією з найчисельніших на континенті. Домінуючі позиції в релігійному та культурному житті нашого народу продовжує посідати православ'я. Стверджується, що в Україні відбувається процес оптимізації інституційної мережі релігійних організацій, який приведе зрештою до того, що їх кількість у стане відповідати рівню релігійності її громадян і буде здатна задовольняти їхні духовні потреби.

Актуальність. Оскільки згідно Конституції України церква відокремлена від держави, а релігійність є приватною справою кожної особи, то на даний час єдиною ознакою релігійного життя, що фіксується органами державної влади, є діюча мережа релігійних організацій. Тому стан та тенденції розвитку мережі церковно-релігійних інституцій значною мірою визначають релігійну ситуацію в країні. Законодавче закріплення та практичне забезпечення можливостей реалізації свободи світогляду та віросповідання сприяло появі в Україні справжнього світоглядного плюралізму, дало змогу мільйонам громадян відкрито сповідувати ту чи іншу релігію та висловлювати переконання, котрі раніше засуджувалися панівною ідеологією. Відповідно,